

Συνέντευξη στις: Εύη Γαλάνη και Μαρίνα Τσικουρή

ΕΙΡΗΝΗ ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ

Η προσποίηση και η αδιαφορία είναι οι επιλογές της Πολιτείας μας για την ελληνική δικαιοσύνη

Η επί τρεις διετίες Πρόεδρος της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών, Πρόεδρος Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων κα Ειρήνη Γιανναδάκη μας περιγράφει με ζοφερά χρώματα την κατάσταση στην ελληνική δικαιοσύνη. Έχει πλέον την πεποίθηση ότι κανένας από την πλευρά της Πολιτείας δεν επιθυμεί τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού συστήματος δικαιοσύνης και ότι όσες νομοθετικές παρεμβάσεις και αν κάνει η κάθε κυβέρνηση, δεν πρόκειται να αποσυμφορηθούν τα δικαστήρια ούτε να βελτιωθεί η ποιότητα απονομής της δικαιοσύνης, αν δεν αλλιάξει ο τρόπος νομοθέτησης, αν δεν οργανωθεί η δημόσια διοίκηση, αν δεν εκσυγχρονιστεί και οργανωθεί η δικαιοσύνη και αν η Πολιτεία δεν σταματήσει να στέλνει για περίπατο το συνταγματικό *savoir vivre* κάθε φορά που οι δικαστικές αποφάσεις δεν είναι αρεστές. Τα αποτελέσματα της ετήσιας έκθεσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη λειτουργία του συστήματος απονομής δικαιοσύνης των κρατών-μελών, που δημοσιεύουμε στο παρόν τεύχος, αποδεικνύουν και με αριθμούς τη δεινή θέση στην οποία βρίσκεται η δικαιοσύνη στην Ελλάδα.

Who is Who

- **Γεννήθηκε** στην Κρήτη όπου και μεγάλωσε .
- **Σπούδασε** στη Νομική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακή μετεκπαίδευση στην Αγγλία, στο Ευρωπαϊκό Κοινοτικό Δίκαιο.
- Είναι **Πρόεδρος** Εφετών Διοικητικών Δικαστηρίων.
- Έχει **εκλεγεί** επί τρεις διετίες Πρόεδρος της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών.
- Έχει **διατελέσει** προϊσταμένη του Διοικητικού Εφετείου Πειραιά και κατ' επανάληψη μέλος νομοπαρασκευαστικών επιτροπών του Υπουργείου Δικαιοσύνης.
- **Δίδαξε** στη Σχολή Δικαστών για μία διετία.

ΣΥΝ.: Κυρία Γιανναδάκη, διανύεται την τρίτη θητεία σας ως πρόεδρος της Ένωσης Διοικητικών Δικαστών. Θα θέλαμε να μας μιλήσετε κατ' αρχάς για την αποστολή και τον στόχο της Ένωσης.

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Στις προτεραιότητες της Ένωσης κυριαρχούν θεσμικά ζητήματα. Ο εκσυγχρονισμός και η οργάνωση της δικαιοσύνης, η καθυστέρηση απονομής της δικαιοσύνης, η εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων, η αξιοπρεπής στέγαση των δικαστηρίων, η υποχρηματοδότηση και υποστελέχωση των δικαστηρίων, οι ελλείψεις δικαστικών υπαλλήλων, μηχανοργάνωσης και άλλων υποστηρικτικών δομών, είναι διαχρονικά ανοικτά ζητήματα για τη δικαιοσύνη και κυρίως για τα διοικητικά δικαστήρια που έχω την τιμή να εκπροσωπώ. Ζητήματα για τα οποία η δικαιοσύνη βρίσκεται σε διαρκή τροχιά ύφεσης εδώ και δεκαετίες. Εννοώ ότι και την περίοδο που υπήρχαν λεφτά, τα ίδια προβλήματα υπήρχαν. Επιδεινώνονται όμως συνεχώς λόγω και της οικονομικής κρίσης. Κάθε χρόνο καταγράφονται τα ίδια προβλήματα που εκπορεύονται από τις ίδιες νοοτροπίες και την ίδια πολιτική. Θα σας πω μάλιστα ότι όσα προαναφέρθηκαν, τηρουμένων των αναλογιών, χρονολογούνται από το 1885, όταν ο τότε βουλευτής και στη συνέχεια υπουργός δικαιοσύνης **Γεώργιος Φιλάρετος**, αλλιά και ο **Νικόλαος Δημητρακόπουλος**, υπουργός δικαιοσύνης το 1908, έκαναν λόγο για την επείγουσα ανάγκη δικαστικής αναδιοργάνωσης αλλιά και για ασύγνωστη ολιγωρία της Πολιτείας προς τη δικαιοσύνη.

ΣΥΝ.: Ποια είναι κατά τη γνώμη σας τα μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την αποσυμφόρση των διοικητικών δικαστηρίων;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Είναι πολύ μεγάλο θέμα, ειδικά για τα διοικητικά δικαστήρια. Η συμφόρση των δικαστηρίων από υποθέσεις, αφορά ένα ευρύ φάσμα δυσλειτουργιών του κρατικού μηχανισμού, που ξεκινά από την άσκηση της νομοθετικής λειτουργίας ως τη Δημόσια Διοίκηση και την καθημερινή λειτουργία των δικαστηρίων με μέσα διαχείρισης των υποθέσεων του περασμένου αιώνα. Λόγω της υπερνομοθέτησης, της κακής νομοθέτησης και της συνεχούς αλλαγής των νόμων, τα εκτελεστικά όργανα της Διοίκησης δεν προλαβαίνουν να ενημερωθούν, και αυτό, σε συνδυασμό με αναχρονιστικές νο-

οτροπίες και αντιλήψεις της Διοίκησης, όπως η αδιαφορία και η αυθαιρεσία, έχουν ως αποτέλεσμα την πληθμελή εφαρμογή της νομοθεσίας με προβληματικές ερμηνείες των δικαιωμάτων των πολιτών και την παραγωγή νέων διαφορών που επιβαρύνουν τα δικαστήρια. Ο Έλληνας πολίτης είναι απολύτως εξοικειωμένος με προτροπές της Διοίκησης του τύπου «να πάτε στο δικαστήριο να βρείτε το δίκιο σας». Πρέπει όμως να σημειώσετε ότι και η ίδια η φύση των υποθέσεων είναι γενεσιουργός αιτία διοικητικών διαφορών. Παραδείγματος χάρη, η επιβολή νέων φορολογικών βαρών, η συνεχής υποβάθμιση των παροχών κοινωνικής ασφάλισης, η τεραστίων διαστάσεων μετανάστευση και άλλα, η άρνηση της Πολιτείας να εφαρμόσει δικαστικές αποφάσεις και μάλιστα αυτές που

βέρνηση, αν δεν βελτιωθεί η νομοθέτηση, αν δεν οργανωθεί η δημόσια διοίκηση, αν δεν οργανωθεί το σύστημα των διοικητικών διαφορών, αν δεν εκσυγχρονιστεί και οργανωθεί η δικαιοσύνη και αν η Πολιτεία μας δεν σταματήσει την κατ' εξακολούθηση θεσμική ασέβεια που επιδεικνύει στην εφαρμογή των δικαστικών αποφάσεων.

ΣΥΝ.: Ποια η γνώμη σας για την καθιέρωση της ενδικοφανούς προσφυγής ως υποχρεωτικού προσταδίου στις διοικητικές διαφορές;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Κατά τη γνώμη μας, η καθιέρωση της ενδικοφανούς διαδικασίας -κυρίως όταν αυτή κρίνεται υποχρεωτική για το παραδεκτό της προσφυγής ενώπιον των δικαστηρίων- όχι μόνο δεν λύνει το πρόβλημα για το οποίο θεσπίστηκε, δηλα-

Ο Έλληνας πολίτης είναι απολύτως εξοικειωμένος με προτροπές της Διοίκησης του τύπου «να πάτε στο δικαστήριο να βρείτε το δίκιο σας»

αφορούν μεγάλες κατηγορίες πολιτών δημιουργούν επίσης χιλιάδες διοικητικές διαφορές, τις οποίες καλούνται να λύσουν τα δικαστήρια. Η αδυναμία της πολιτείας να οργανώσει το σύστημα των διοικητικών διαφορών είναι άλλη μία από τις αιτίες συμφόρσης των διοικητικών δικαστηρίων από υποθέσεις. Κατά καιρούς, με διάφορες νομοθετικές ρυθμίσεις, μεταφέρονται αποσπασματικά και χωρίς σχεδιασμό πληθώρα υποθέσεων από το Συμβούλιο της Επικρατείας στα Διοικητικά Δικαστήρια χωρίς να υπάρχουν στα τελευταία οι αντίστοιχες υποδομές. Ζήτημα δημιουργείται και από την ερμηνεία διατάξεων που αφορούν την αρμοδιότητα του ΣτΕ και των Διοικητικών Δικαστηρίων, με αποτέλεσμα να παραπέμπονται υποθέσεις από το Συμβούλιο της Επικρατείας στα Διοικητικά Δικαστήρια και το αντίθετο, γεγονός που συντελεί στην καθυστέρηση εκδίκασης των υποθέσεων. Με βάση όλα αυτά είμαι υποχρεωμένη να σας πω ότι δεν πρόκειται να αποσυμφορηθούν τα δικαστήρια από υποθέσεις, όσες νομοθετικές παρεμβάσεις και αν κάνει η κάθε κυ-

δή την επιτάχυνση απονομής της δικαιοσύνης, αλλιά αντίθετα αποτελεί επιβραδυντικό παράγοντα εκδίκασης των υποθέσεων. Γιατί το λέω αυτό; Στη χώρα μας, με μια δημόσια διοίκηση αναποτελεσματική, η υποχρεωτική διοικητική επανεξέταση της υπόθεσης με την άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής θέτει εκτός εφαρμογής τη λογική της σχετικής διάταξης. Με βάση τα μέχρι σήμερα αποτελέσματα, η πλειοψηφία των προσφυγών αυτών απορρίπτεται σιωπηρώς και -τελικώς- όλες αυτές οι διαφορές καταλήγουν με μεγάλη καθυστέρηση στα δικαστήρια. Γιατί αν περάσει ένα χρονικό διάστημα 3 μηνών και δεν αποφανθεί η επιτροπή, θεωρείται ότι απερίφθησαν σιωπηρώς. Αυτό τι σημαίνει; Περαιτέρω καθυστέρηση στην εκδίκαση των υποθέσεων. Στη Γερμανία όπου υπάρχει μία πειθαρχημένη δημόσια διοίκηση, που δεν έχει καμία σχέση με εκείνη της χώρας μας, οι ενδικοφανείς διαδικασίες σε πολλά ομόσπονδα κράτη καταργήθηκαν, διότι θεωρήθηκαν ότι αποτελούν ένα γραφειοκρατικό ανάχωμα στην πρόσβαση στη δικαιοσύνη. Σε άλλα ομόσπονδα

κρατίδια ήρθη η υποχρεωτικότητα των ενδικοφανών διαδικασιών. Επομένως θα πρέπει να αρθεί τουλάχιστον η υποχρεωτικότητα της προσφυγής αυτής ή σε κάθε περίπτωση, εάν η πολιτεία θέλει πράγματι την αποσυμφόρνηση των δικαστηρίων, θα πρέπει να στρέψει την προσοχή της προς άλλες κατευθύνσεις, δηλαδή στην οργάνωση της δημόσιας διοίκησης και στη νομοθέτηση, στη σωστή νομοθέτηση. Διαφορετικά, επαναλαμβανώ, οι διαφορές δεν πρόκειται να εκλείψουν ποτέ και δεν πρόκειται να αποσυμφορηθούν τα δικαστήρια ποτέ από υποθέσεις.

ΣΥΝ.: Οι τελευταίες νομοθετικές πρωτοβουλίες με τους Ν 3900/2010 και 4055/2012 συνετέλεσαν στην καλύτερη οργάνωση των διοικητικών δικαστηρίων;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Με δικονομικές παρεμβάσεις δεν λύνεται το πρόβλημα οργάνωσης των δικαστηρίων, ενώ με μεταφορά υποθέσεων από το υπερχρεωμένο Συμβούλιο της Επικρατείας στα ήδη υπερχρεωμένα Διοικητικά Δικαστήρια απλώς μετατοπίζεται το πρόβλημα της καθυστέρησης απονομής δικαιοσύνης στα τελευταία. Οι δικονομικές παρεμβάσεις για την αποσυμφόρνηση των δικαστηρίων από υποθέσεις κινήθηκαν κυρίως στο πλαίσιο μείωσης εισαγωγής των υποθέσεων, με αύξηση του κόστους της δίκης, αναντίστοιχα μάλιστα με την οικονομική δυνατότητα της πλειοψηφίας των πολιτών, γεγονός που ουσιαστικά επιβαρύνει τους οικονομικά ασθενέστερους πολίτες, οι οποίοι αδυνατούν να προσφύγουν στα δικαστήρια. Η εικόνα που έχουμε είναι μία δύσκολη για τους Έλληνες πολίτες κατάσταση, με την έννοια ότι έχουμε μερική μείωση της εισαγωγής των υποθέσεων αφενός και σταδιακή αύξηση αφετέρου των αιτήσεων παροχής ευεργετήματος πενίας, δηλαδή τη δωρεάν νομική βοήθεια με διορισμό δικηγόρου από το δικαστήριο ή την απαλλογή από τα παράβολα γι' αυτούς που δεν έχουν την οικονομική δυνατότητα.

ΣΥΝ.: Συνεπώς έχει συρρικνωθεί το δικαίωμα της δικαστικής προστασίας;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Σαφέστατα. Και θα πρέπει να σημειωθεί ότι ειδικά για τις χρηματικού αντικειμένου φορολογικές και τελωνειακές υποθέσεις έχει θεσμοθετηθεί ένα διαφορετικό σε σχέση με άλλες υποθέσεις δικονομικό και ουσιαστικό πλαίσιο εκδίκασης των διαφορών αυτών, με το οποίο,

περιορίστηκε ο αυτεπάγγελτος δικαστικός έλεγχος, που εφαρμόζεται στο ανακριτικό σύστημα διεξαγωγής της διοικητικής δίκης, αλλά και η δραστηριότητα της παρεχόμενης από το δικαστήριο προσωρινής δικαστικής προστασίας. Θεσμοθετήθηκε επίσης η παρεμβολή της υποχρεωτικής ενδικοφανούς διαδικασίας που προαναφέρθηκε, με την άσκηση μάλιστα της οποίας βεβαιώνεται άμεσα από τη φορολογική Αρχή και καταβάλλεται ποσοστό 50% του αμφισβητούμενου ποσού της πράξης. Θεσμοθετήθηκε ακόμη ως προϋπόθεση του παραδεκτού της έφεσης η καταβολή του 50% του φόρου, δασμού ή τέλους που οφείλεται με βάση την πρωτόδικη απόφαση. Ακόμη και η επίδοση των δικογράφων γίνεται με επιμέλεια των διαδίκων, στις υποθέσεις αυτές, ενώ στις άλλες γίνεται από τη Γραμματεία του δικαστηρίου, με αποτέλεσμα να επιβαρύνονται με επιπλέον δαπάνες όσοι προσφεύγουν στα δικαστήρια για φορολογικές υποθέσεις. Αλλά και η άσκηση ενδικοφανούς προσφυγής για τις υποθέσεις αυτές πέραν των νομικών γνώσεων που απαιτεί είναι διαδικαστικά περίπλοκη έτσι ώστε η συλλογή και κατάθεση στοιχείων π.χ. με στικάκι για να το πω απλά, να χρειάζεται την παρέμβαση λογιστή και δικηγόρου με όλες τις επιπλέον σχετικές επιβαρύνσεις.

ΣΥΝ.: Συμμετείχατε σε νομοπαρασκευαστικές επιτροπές σε σχέση με τα ζητήματα αυτά;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Έχει συγκροτηθεί μια επιτροπή για την τροποποίηση του Κώδικα Διοικητικής Δικονομίας στην οποία συμμετέχω ως Πρόεδρος της Ένωσης, και η οποία θα κάνει προτάσεις για δικονομικές βελτιώσεις στον τρόπο εκδίκασης των υποθέσεων. Αλλά τα ζητήματα δεν λύνονται μόνο με δικονομικές παρεμβάσεις που, μπορεί να βοηθούν στην άμβλυση της καθυστέρησης απονομής του δικαίου, δεν αγγίζουν όμως την καρδιά του προβλήματος, που είναι οι αιτίες της συμφορήσης των δικαστηρίων από υποθέσεις και της δυσλειτουργίας των δικών. Άλλωστε δεν χρήζουν νομοπαρασκευαστικής επιτροπής όλα τα προβλήματα της δικαιοσύνης, τα οποία φαίνεται να έχουν παραπεμφθεί στις καλές δες. Έχουμε την πεποίθηση πλέον ότι κανένας δεν θέλει τη δημιουργία ενός ανεξάρτητου και αποτελεσματικού συστήματος δικαιοσύνης. Οι περισσότεροι από τους υπουργούς δικαιοσύνης δεν είχαν το μεράκι να ασχοληθούν

με τα προβλήματα της δικαιοσύνης. Ελάχιστοι το είχαν αλλά και αυτοί δεν κατάφεραν να επιλύσουν πολλά προβλήματα. Μάλιστα, ορισμένοι από τους υπουργούς επειδή δεν γνωρίζουν τα προβλήματα παρσύρονται από συμβούλους, με αποτέλεσμα αντί να επιλύουν, να δημιουργούν περισσότερα προβλήματα στη λειτουργία των δικαστηρίων, με παρεμβάσεις πυροσβεστικού χαρακτήρα, χωρίς σοβαρό σχεδιασμό.

ΣΥΝ.: Η δύσκολη οικονομική κατάσταση που περνάμε έχει επιτείνει τα διαχρονικά προβλήματα της δικαιοσύνης που μας αναφέρατε πριν; Υπάρχει πλέον υποστελέχωση των δικαστηρίων;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Η οικονομική κρίση και η διάρκειά της έχουν πράγματι οδηγήσει σε έντονη επιδείνωση και τις συνθήκες λειτουργίας της Δικαιοσύνης. Η υποστελέχωση και υποχρηματοδότηση της δικαιοσύνης, που διαμορφώνουν το πλαίσιο λειτουργίας των δικαστηρίων, είναι δύο σοβαρά προβλήματα που οφείλει να αντιμετωπίσει η κάθε κυβέρνηση. Οι δαπάνες όμως για τη δικαιοσύνη μειώνονται συνεχώς. Ο προηγούμενος προϋπολογισμός προέβλεπε δαπάνη 587.000.000 ευρώ για το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ενώ με τον νέο προϋπολογισμό προβλέπονται 571.000.000 ευρώ, ποσά που φαίνεται πως δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες των δικαστηρίων. Η διοικητική δικαιοσύνη έχει απόλυτη ανάγκη νέων οργανικών θέσεων. Με τη νέα προκήρυξη προβλέπονται 26 θέσεις για τη διοικητική δικαιοσύνη και 36 για την πολιτική δικαιοσύνη ενώ για τον εισαγγελικό κλάδο καμιά. Η Σχολή Δικαστών που χρηματοδοτείται στο μεγαλύτερο ποσοστό από το ΕΣΠΑ, αντιμετωπίζει πρόβλημα λειτουργίας. Για να προκληθεί διαγωνισμός πρέπει να προηγηθεί η έγκριση των σχετικών κονδυλίων. Για τον λόγο αυτό άλλωστε τη χρονιά που πέρασε είχαμε μεγάλη καθυστέρηση, τόσο στον διορισμό των νέων παρέδρων, όσο και στην προκήρυξη του νέου διαγωνισμού για δικαστές. Η δικαιοσύνη στηρίζεται και λειτουργεί χάρη στις προσπάθειες και το φιλότιμο των Ελλήνων δικαστικών λειτουργών και υπαλλήλων. Η έλλειψη δικαστικών υπαλλήλων δημιουργεί τεράστια προβλήματα στην έγκαιρη και αποτελεσματική διαχείριση του όγκου των υποθέσεων. Για παράδειγμα στο ακυρωτικό τμήμα του Πειραιά που

προεδρεύω, είχαμε τέσσερις γραμματείς. Τώρα έχουμε μία γραμματέα, η οποία για να ανταπεξέλθει κάθεται και μετά το τέλος του ωραρίου της. Και θα σας πω ότι όταν ανεβαίνει στην έδρα, το γραφείο κλείνει και δεν μπορούν να εξυπηρετηθούν δικηγόροι και διάδικοι, διότι δεν υπάρχει άλλος γραμματέας για να την αντικαταστήσει. Πρέπει όμως να σας πω και ότι στην περιφέρεια κυρίως, αλλά και στον Πειραιά η κατάσταση στα περισσότερα δικαστικά κτίρια είναι ντροπή για τη δημοκρατία μας, τόσο από πλευράς κτιριακής όσο και υλικοτεχνικής υποδομής, αλλά και ασφάλειας όσων κινούνται και εργάζονται στους χώρους αυτούς. Σε κανένα από αυτά π.χ. δεν υπάρχει έξοδος κινδύνου και αν συμβεί οτιδήποτε τότε και πάλι θα ψάχνουμε να βρούμε ποιος φταίει. Εμείς τα έχουμε επισημάνει κατ' επανάληψιν αυτά, αλλά δεν ακουγόμαστε.

ΣΥΝ.: Κατά τη γνώμη σας η λειτουργία της Εθνικής Σχολής Δικαστών έχει βοηθήσει στην καλύτερη στελέχωση της διοικητικής δικαιοσύνης;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Σίγουρα βοηθά, υπό την έννοια ότι ο απόφοιτος της Σχολής Δικαστών, προφανώς γνωρίζει περισσότερα από κάποιον ο οποίος θα διοριστεί, χωρίς να περάσει από αυτή την εκπαίδευση. Δυστυχώς, όμως στη σχολή δεν μπορούν να διδαχθούν τα πάντα στους μέλλοντες δικαστές και οπωσδήποτε έως ότου τους διδάξει η πείρα, οι νέοι δικαστές που δικάζουν πλέον σοβαρές υποθέσεις σε μονομελή σύνθεση έχουν όλο τον καιρό να κάνουν λάθη, μερικές φορές και ανεπανόρθωτα λόγω και του περιορισμού ασκήσεως ενδίκων μέσων. Γι' αυτόν τον λόγο η μεταφορά αρμοδιοτήτων με δικονομικές ρυθμίσεις σε μονομελείς συνθέσεις, που υπαγορεύτηκε από την ανάγκη επιτάχυνσης της δίκης αλλά και δημοσιονομικές ανάγκες του Δημοσίου, εγείρει σοβαρές αμφισβητήσεις. Θεωρώ ότι δεν συμβάλει ούτε στην επιτάχυνση αλλά ούτε και στην ποιότητα της δικαιοσύνης. Να σημειωθεί δε ότι όσον αφορά την ποιότητα του συστήματος δικαιοσύνης σε μια κλίμακα που κυμαίνεται από το 0 έως το 4 η Ελλάδα είναι τελευταία στην Ε.Ε. με επίδοση 1,5.

ΣΥΝ.: Ο τρόπος επιθεώρησης των διοικητικών δικαστών είναι αποτελεσματικός;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Θεωρώ ότι υπάρχει έλλειμμα εσωτερικού ελέγχου, όχι μόνο των

Η κ. Ειρήνη Γιανναδάκη στη συνέντευξη που παραχώρησε στις Ε. Γαλήνη και Μ. Τσικουρή.

διοικητικών αλλά όλων των κλάδων της δικαιοσύνης. Για να γίνει όμως σωστά ο εσωτερικός έλεγχος χρειάζονται δικαστές, προσωπικό και υλικοτεχνική υποδομή, που δεν υπάρχουν. Είναι ελάχιστα τα χρήματα που διατίθενται για τον σκοπό αυτό ακόμη και για τις μετακινήσεις των επιθεωρητών δικαστών στην περιφέρεια.

ΣΥΝ.: Η επιθεώρηση είναι συνεπώς μια τυπική διαδικασία;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Θα έλεγα όχι ακριβώς τυπική αλλά όχι στο μέγεθος που θα έπρεπε να γίνεται. Η ποσοτική απόδοση του δικαστή αφορά τον αριθμό των αποφάσεων που έχει εκδώσει και είναι εύκολο να ελεγχθεί. Η ποιοτική όμως απόδοσή του δεν είναι τόσο εύκολο να ελεγχθεί. Πόσες αποφάσεις μπορεί ένας επιθεωρητής με τις συνθήκες που σας είπα να ελέγξει; Αναγκαστικά ο έλεγχος είναι δειγματοληπτικός και η αξιολόγηση με συγκεκριμένη κλίμακα όπως π.χ. εξαιρετη, πολύ καλή, περισσότερο από καλή και άλλα δεν διαφοροποιεί την αξιολόγηση για τον μεγαλύτερο αριθμό δικαστών, με αποτέλεσμα την ισοπέδωση των ανίσων, αφού οι περισσότερες εκθέσεις επιθεώρησης των δικαστών είναι σχεδόν πανομοιότυπες.

ΣΥΝ.: Με ποιο τρόπο μπορούν να αντιδράσουν οι διοικητικοί δικαστές; Έχετε θέσει κάποιους συγκεκριμένους στόχους;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Εμείς κάνουμε διαρκώς παρεμβάσεις σε θέματα που μας αφορούν.

Τα 2 προηγούμενα χρόνια, μαζί με τις άλλες δικαστικές Ενώσεις, οργανώθηκαν και πανδικαστικές συγκεντρώσεις στις οποίες κλήθηκαν πολιτικοί εκπρόσωποι των κομμάτων, δημοσιογράφοι και άλλοι, προκειμένου να εκθέσουμε τα προβλήματα που απασχολούν την ελληνική δικαιοσύνη. Οι δικαστικές ενώσεις όμως δεν είναι παντοδύναμες. Δυστυχώς δεν ακούγονται. Είναι χαρακτηριστική η έλλειψη διαλόγου μεταξύ του υπουργείου, των δικαστικών ενώσεων και των δικηγορικών συλλόγων. Δεν υπάρχει επικοινωνία, δεν υπάρχει διάλογος και θεωρώ ότι δεν είναι αβλεψία των αρμόδιων. Είναι θέμα νοοτροπίας με την οποία αντιμετωπίζεται η δικαιοσύνη και η οποία θα πρέπει να αλλάξει γιατί φαίνεται πως η προσποίηση και η αδιαφορία είναι οι επιλογές της Πολιτείας μας για την ελληνική δικαιοσύνη. Υπάρχει όμως και γενικότερα μια εμπάθεια, σύγχυση και παραπληροφόρηση και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης για τον ρόλο του Έλληνα δικαστή, με αποτέλεσμα να δημιουργείται μια γενικότερα αρνητικά φορτισμένη εικόνα για τους Έλληνες δικαστές. Πιστεύω πως έχουμε ανάγκη από αλλαγή λογικής, κατεύθυνσης και κυρίως νοοτροπίας.

ΣΥΝ.: Αναφέρεστε σε κάποιο συγκεκριμένο γεγονός;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Σχεδόν ποτέ οι Έλληνες πολίτες ανατρέχουν συνειρμικά στις ευθύνες της κάθε κυβέρνησης για την κατάσταση που επικρατεί στη δικαιοσύνη, κάτω από την οποία προσπαθούν να βρουν το

δίκιο τους. Εκτονώνουν την αγανάκτηση και τον θυμό τους στους δικαστικούς λειτουργούς αλλά και στους δικαστικούς υπαλλήλους. Ο κόσμος πιστεύει, λανθασμένα, ότι οι συνέπειες της οικονομικής κρίσης που βιώνει είναι υπόθεση της δικαιοσύνης και αποζητά από αυτήν την όποια απροσδιόριστη λύση. Π.χ., ακόμη και η ευθύνη για τις συνέπειες των μνημονίων αποδίδεται στο δικαστήριο που έκρινε συνταγματικό το μνημόνιο και όχι στις κυβερνήσεις που το ψήφισαν. Αλλά πόσο μπορούν τα δικαστήρια, απονέμοντας δίκαιο και μάλιστα κάτω από καθεστώς ειλημμένων πολιτικών αποφάσεων να επανορθώσουν τα αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης; Θα έχετε δει όμως και δημοσιεύματα στον Τύπο, που αφορούν τις μισθολογικές διεκδικήσεις των Ελλήνων δικαστών. Ακόμη και η αντίδραση των δικαστικών ενώσεων για το ζήτημα

καστής που αποφασίζει για την περιουσία του, την προσωπική του ελευθερία και την ασφάλειά του, δεν μπορεί να είναι εξαθλιωμένος. Γι' αυτό το θέμα όμως ο ΟΗΕ, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, τα Συνταγματικά Δικαστήρια κρατών-μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και ανώτατα δικαστήρια άλλων κρατών, όπως ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν κάνει παγίως δεκτό ότι η εγγύηση των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών αποτελεί, σημαντικό εκέγγυο ανεξαρτησίας τους από τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία, οι πράξεις των οποίων ελέγχονται ως προς τη νομιμότητα τους από τη δικαστική λειτουργία. Φανταστείτε τι θα γίνονταν εάν ήταν ανέλεγκτες οι πράξεις της νομοθετικής και εκτελεστικής λειτουργίας. Θεωρητικά, αν η πολιτική ηγεσία της χώρας ενεργούσε στα πλαίσια της νομιμότητας δεν θα υπήρχε λόγος να

διαφορές που αφορούν τους δικαστές και το ελληνικό Δημόσιο.

ΣΥΝ.: Αναφερθήκατε και στη δημοσιοποίηση των δηλώσεων πόθεν έσχετε. Ποια είναι η θέση σας για το ζήτημα αυτό;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Οι δικαστικές ενώσεις δεν αρνούνται μέτρα που διασφαλίζουν με σοβαρότητα και βάρος στην εφαρμογή τους την ουσία και το περιεχόμενο της διαφάνειας. Θεωρούν όμως βαθύτατα υποκριτική την άποψη που εστιάζει στη διαφάνεια και στην καταπολέμηση της διαφθοράς με τη δημοσιοποίηση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης, γιατί για τέτοιες δηλώσεις μιλάμε, όχι μόνο των δικαστικών λειτουργών -για τους οποίους αναφέρθηκαν αφού αυτούς εκπροσωπούν- αλλά και όλων όσοι υποχρεούνται στην υποβολή των εν λόγω δηλώσεων. Θεωρούμε ότι χωρίς τον ουσιαστικό έλεγχο των δηλώσεων αυτών από τον χρόνο ανάληψης υπηρεσίας όλων των υποχρέων μέχρι και μετά την αποχώρησή τους από την υπηρεσία δεν διασφαλίζεται η διαφάνεια ούτε η πάταξη της διαφθοράς, αφού ουσιαστικά δηλώνεται το «έσχετε» και όχι το «πόθεν». Η δημοσιοποίηση επομένως και η πρόσβαση στις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης οποιουδήποτε πέραν των αρμοδίων για έλεγχο οργάνων, είναι μέτρο που εκθέτει τη ζωή και την περιουσία των υποχρέων στην κοινή θέα και την εκμετάλλευσή της από τον καθένα και με κάθε τρόπο, από τη στοχοποίηση, το κουτσομπολιό ως το έγκλημα, αφού αποδίδει σημασία μόνο στο τι φαίνεται, και δεν αποτελεί ουσιαστικό μέσο διαφάνειας και πάταξης της διαφθοράς. Να σημειωθεί μάλιστα ότι παρόμοιες δηλώσεις υποβάλλονται μόνο στη Ρουμανία.

Η δικαιοσύνη στηρίζεται και λειτουργεί χάρη στις προσπάθειες και το φιλότιμο των Ελλήνων δικαστικών λειτουργών και υπαλλήλων

της δημοσιοποίησης των δηλώσεων «πόθεν έσχετε» συνδέθηκε από κάποια δημοσιεύματα εφημερίδων με τις μισθολογικές διεκδικήσεις των δικαστών. Θέλω να επισημάνω για άλλη μία φορά ότι οι μειώσεις των αποδοχών των δικαστικών λειτουργών έφθασαν σε ποσοστό 60% των αποδοχών τους. Οι δικαστικοί λειτουργοί όμως κατέφυγαν κατά το Σύνταγμα στο αρμόδιο δικαστήριο διεκδικώντας όχι την επάνοδο στο μισθολογικό καθεστώς προ της κρίσεως, όπως συχνά ψευδώς αναφέρεται, αλλά την αποκατάσταση του 20% και μόνο των αποδοχών που περικόπηκαν, όταν δηλαδή οι αποδοχές έφτασαν σε τέτοιο σημείο που να διακυβεύεται άμεσα η δυνατότητα να ανταποκριθούμε στα καθήκοντά μας. Ως προς αυτές λοιπόν δικαιωθήκαμε από το λεγόμενο μισθοδικείο, το οποίο να σημειωθεί ότι συγκροτείται κατά πλειοψηφία από μη δικαστές. Καταλαβαίνουμε ότι είναι δύσκολο να πειστεί ένας κόσμος που βρίσκεται κάτω από αυτήν την οικονομική κατάσταση ότι ο δι-

υάρχουν δικαστήρια για να ελέγχουν τις πράξεις της. Επειδή όμως η ελληνική παράδοση και η σύγχρονη πολιτική ιστορία δεν εγγυώνται ότι οι πολιτικές ηγεσίες λειτουργούν πάντα στο πλαίσιο της νομιμότητας, γι' αυτό τον λόγο χρειάζονται τα δικαστήρια για να ελέγχουν.

ΣΥΝ.: Είπατε πριν ότι το μισθοδικείο δεν αποτελείται κατά πλειοψηφία από δικαστές;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Ακριβώς. Η πλειοψηφία αποτελείται από δικηγόρους, καθηγητές πανεπιστημίου και όχι από δικαστές. Αυτό ήταν απόφαση της πολιτείας ακριβώς για να μην ξανακουστεί αυτό που δυστυχώς ακούγεται ακόμα και τώρα, ότι «Γιάννης κερνάει, Γιάννης πίνει». Βεβαίως δεν έχουμε την απαίτηση να το ξέρει ο απλός κόσμος, ακούγεται όμως από ανθρώπους που έχουν νομική παιδεία και γνωρίζουν πάρα πολύ καλά ότι το λεγόμενο μισθοδικείο συγκροτείται από μη δικαστές κατά πλειοψηφία και αποφασίζει μόνο για τις

ΣΥΝ.: Πιστεύετε ότι μια μερική συγχώνευση των διοικητικών δικαστηρίων θα βοηθούσε κυρίως στην οικονομία των μέσων, της υλικότεχνικής υποδομής;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Κατ' αρχήν είμαστε αντίθετοι σε μια τέτοια εκδοχή, λόγω της γεωγραφικής κατάστασης της χώρας και των αναγκών πρόσβασης στη δικαιοσύνη, την οποία θεωρούμε πολύ σημαντική. Προϋπόθεση ενός τέτοιου ενδεχόμενου είναι η ελαχιστοποίηση της απόστασης ανάμεσα στο δικαστήριο και όλες τις περιοχές της ευρύτερης περιφέρειας. Γιατί διαφορετικά μια τέτοια γεωγραφική αναδιοργάνωση των διοικητικών δικαστη-

ρίων καταλήγει σε μεγαλύτερες αποστάσεις μετακίνησης δικηγόρων και πελατών τους, με χειροτέρευση του επιπέδου πρόσβασης στη δικαιοσύνη. Θα ήταν παράλογο π.χ. να περιμένει κανείς από τα διάδικα μέρη, μεταξύ των οποίων υπερήλικες και άηλοι, να εμφανιστούν στο δικαστήριο πρωί, αν πρέπει να ταξιδεύουν ώρες για να φθάσουν στην ώρα τους, όπως π.χ. σε νησιωτικές αλλιά και άλλες ήδη απομακρυσμένες από τα υπάρχοντα δικαστήρια περιοχές. Σε πολλά νησιά δεν υπάρχει εφετείο, αλλιά ούτε και πρωτοδικείο και το πρόβλημα λύνεται με τις λεγόμενες μεταβατικές έδρες, δηλαδή με το να πηγαίνουν να δικάζουν εκεί οι δικαστές αντί να έρχονται οι διάδικοι στην κύρια έδρα του δικαστηρίου. Η Μυτιλήνη για παράδειγμα, η Σύρος και η Ρόδος έχουν μεταβατική έδρα εφετείου, ενώ η Χίος και η Κως έχουν μεταβατική έδρα πρωτοδικείου. Θα σας πω επίσης ότι όταν συζητήθηκε στη Βουλή το νομοσχέδιο για την έκδοση διαταγής πληρωμής για μη αμφοισβητούμενες απαιτήσεις από διοικητικές συμβάσεις, η Ένωσή μας πρότεινε και έγινε αποδεκτό από τον υπουργό και τη Βουλή, η διαταγή πληρωμής να εκδίδεται από τα εφετεία, τα οποία και είναι καθ' ύλην αρμόδια για την εκδίκαση των διαφορών από διοικητικές συμβάσεις. Στην πρόταση αυτή λοιπόν υπήρξε αντίδραση βουλευτών, διότι θεώρησαν ότι τα διοικητικά εφετεία είναι λίγα σε σχέση με τα πρωτοδικεία και θα υπάρχει ταλαιπωρία των Ελλήνων πολιτών για να προσφύγουν στα δικαστήρια. Σε κάθε περίπτωση όμως είναι αυτονόητο ότι σε ένα τέτοιο ενδεχόμενο τα κριτήρια δεν μπορεί να είναι μόνο η οικονομία των μέσων και της υλικότεχνικής υποδομής.

ΣΥΝ.: Θα ήσασταν υπέρ της ιδρύσεως ενός συνταγματικού δικαστηρίου στη χώρα μας;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Είναι ένα πολύ σοβαρό θέμα το οποίο θα δούμε σε περίπτωση συνταγματικής αναθεώρησης. Είμαι αντίθετη στην ίδρυση συνταγματικού δικαστηρίου και είναι προσωπική μου άποψη αυτό. Η ίδρυσή του εγείρει σοβαρές αμφισβητήσεις σε σχέση με τη σύνθεση του δικαστηρίου αυτού, τον τρόπο ορισμού των μελών του, τις αρμοδιότητές του αλλιά και με την κατάργηση του διάχυτου συνταγματικού ελέγχου.

ΣΥΝ.: Όσον αφορά την επιμόρφωση των διοικητικών δικαστών η Ένωση συνδράμει με κάποιο τρόπο;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Η Ένωση δεν μπορεί να κάνει πολλά πράγματα πάνω σε αυτό. Πέραν από το να βοηθήσει τους νέους δικαστές με σεμινάρια ή να διοργανώσει κάποια συνέδρια, δεν έχει άλλη δυνατότητα. Σε πρόσφατο συνέδριο στο Βόλο που αφορούσε τη μετανάστευση, η Ένωση χρηματοδότησε τη μετάβαση και διαμονή των δικαστών προκειμένου να παρακολουθήσουν το συνέδριο. Η επιμόρφωση των δικαστών είναι αρμοδιότητα της Σχολής Δικαστών, η οποία όμως, λόγω έλλειψης χρημάτων, αδυνατεί να κάνει ουσιαστική δουλειά.

ΣΥΝ.: Η διαμεσολήβηση θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στις διοικητικές διαφορές;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Για την εφαρμογή της και στις διοικητικές διαφορές υπάρχουν αμφοισβητήσεις λόγω της φύσεως του αντικείμενου. Η Ένωσή μας όμως μελετά τη δικαστική διαμεσολήβηση και στις διοικητικές διαφορές στα πρότυπα του γερμανικού συστήματος και θα κάνουμε τις σχετικές προτάσεις μας.

ΣΥΝ.: Ποια η θέση της Ένωσης για το μείζον θέμα που προέκυψε με την πρόσφατη απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας για τις συντάξεις;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Η Ένωσή μας μαζί με την Ένωση Εισαγγελέων έχει εκδώσει σχετική ανακοίνωση. Θεωρούμε αυτονόητη και συνταγματικά επιβεβλημένη την εφαρμογή της απόφασης του ανωτάτου δικαστηρίου της χώρας, σύμφωνα με την οποία, σε κάθε περίπτωση, δηλαδή ακόμα και στις περιπτώσεις εξαιρετικά κρίσιμων δημοσιονομικών συνθηκών, δεν μπορεί να παραβιάζεται ο συνταγματικός πυρήνας του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος. Η χορήγηση δηλαδή στους συνταξιούχους τέτοιων παροχών που να τους εξασφαλίζει όχι μόνο την αξιοπρεπή διαβίωση, στέγαση, διατροφή, παροχές υγείας και άλλα, αλλιά και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική ζωή με τρόπο που να μην αφίσταται ουσιαστικά του εργασιμίου τους. Απ' ότι διαφαίνεται όμως, για άλλη μια φορά και η απόφαση αυτή αγνοείται αφού οδηγούμαστε σε νέες περικοπές συντάξεων, παρά το γεγονός ότι μέχρι

τώρα έχουν γίνει περικοπές σε ποσοστό 50% των κύριων και επικουρικών συντάξεων, της ίδιας κατά κανόνα ομάδας θυγομένων, δηλαδή εκείνων με υψηλές συντάξεις με μόνη αιτιολογία ότι είναι υψηλές, αιτιολογία που, όπως αντιλαμβάνεστε, εξασθενίζει την αρχή της ανταποδοτικότητας της κοινωνικής ασφάλισης.

ΣΥΝ.: Η δικαιοσύνη είναι στην πράξη ανεξάρτητη;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης είναι κατοχυρωμένη από το Σύνταγμα αλλιά και πολλές νομοθετικές διατάξεις, ίσως μάλιστα με περισσότερες διατάξεις από άλλες ευρωπαϊκές χώρες, και θα πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Όμως, δεν είναι λίγες οι φορές που οι εκάστοτε κυβερνήσεις αμφοισβητούν με κάθε τρόπο αυτή την ανεξαρτησία και αυτό επηρεάζει την αντίληψη του κόσμου για την ανεξαρτησία της δικαιοσύνης. Όταν π.χ. οι δικαστικές αποφάσεις δεν είναι αρεστές, το συνταγματικό *savoir vivre* πάει περίπατο. Όμως, επειδή οι θεσμοί δεν μπορούν να λειτουργήσουν πέρα και άσχετα από τα πρόσωπα που στελεχώνουν τους μηχανισμούς λειτουργίας τους, προφανώς, η ανεξαρτησία της δικαιοσύνης είναι ζήτημα προσωπικής ευθύνης και συνείδησης του κάθε δικαστή.

ΣΥΝ.: Ποια είναι για σας τα προσόντα που πρέπει να έχει ο δικαστής;

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Θεωρώ ότι η Ελλάδα έχει ανάγκη περισσότερο από ποτέ από δικαστές με ήθος και παιδεία. Κατά τον Σωκράτη ο δικαστής πρέπει να διακρίνεται για τέσσερις κυρίως λόγους: θα πρέπει να ακούει με ευγένεια, να απαντά με σύνεση, να σκέφτεται με σοβαρότητα και να αποφασίζει αμερόληπτα. Όλα αυτά πρέπει να διακρίνουν τον Έλληνα δικαστή, τον κάθε δικαστή. Επιπλέον ο δικαστής δεν μπορεί να είναι έξω από το κοινωνικό πλαίσιο, δεν μπορεί να είναι απομονωμένος. Δυστυχώς όμως, το τελετουργικό της Δικαιοσύνης σε οδηγεί σε έναν κλειστό και ελεγχόμενο κόσμο, όχι όσο θα έπρεπε ευαισθητοποιημένο στην εκτός τειχών πραγματικότητα.

ΣΥΝ.: Κυρία Γιανναδάκη, σας ευχαριστούμε.

Ε. ΓΙΑΝΝΑΔΑΚΗ: Εγώ σας ευχαριστώ. ☺